

การส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง



นางสาวนิมลพรรณ กลัดสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-920-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017949

i17388360

CULTURAL PROMOTION OF PROVINCIAL CULTURAL CENTRES
SITUATED IN SECONDARY SCHOOLS IN
THE CENTRAL REGION

Miss Pimonpun Kludsuwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education

Graduate School
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-920-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียน
มัธยมศึกษาในภาคกลาง

โดย

นางสาวนิมลพรรณ กลัดสุวรรณ

ภาควิชา

สารัตถศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ เลขะพาณิชย์



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คนบัตบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ เลขะพาณิชย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา ตุงคสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

นิมลพรรณ กลัดสุวรรณ : การส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียน
มัธยมศึกษาในภาคกลาง (CULTURAL PROMOTION OF PROVINCIAL CULTURAL CENTRES
SITUATED IN SECONDARY SCHOOLS IN THE CENTRAL REGION)

อาจารย์ที่ปรึกษา: ผศ. ดร.ทิววรรณ เลขชาติ, 256 หน้า. ISBN 974-578-920-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมรวมทั้งปัญหาและ
แนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง
ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียน
มัธยมศึกษาในภาคกลางจัดมากที่สุดคือ กิจกรรมด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม ทั้งนี้ศูนย์วัฒนธรรมโดยอาศัย
บุคลากรทั้งภายในและภายนอกศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ เผยแพร่วัฒนธรรมไปสู่
หน่วยงานองค์กรและประชาชน รองลงมาคือ กิจกรรมด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัยงานวัฒนธรรม ส่วน
กิจกรรมที่ดำเนินการได้ค่อนข้างน้อย คือ กิจกรรมด้านการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้
เพราะงบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอ กิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุด คือ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์
วัฒนธรรม รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายของกิจกรรมด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม ผู้ให้การสนับสนุนการ
ดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมที่สำคัญคือสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและคณะกรรมการ
วัฒนธรรมจังหวัด

ปัญหาในการส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
ภาคกลาง พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหามากกว่าด้านอื่น เพราะงบประมาณไม่เพียงพอในการ
ดำเนินโครงการต่าง ๆ เป็นสำคัญ รองลงมาคือ ปัญหาด้านบุคลากร เพราะครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่เป็น
คณะกรรมการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมด้วยมีหน้าที่ประจำคืองานสอนอยู่มากเป็นสำคัญ ส่วนปัญหาด้าน
อาคารสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการประสานงานเป็นปัญหาปานกลาง

แนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
ภาคกลาง คือ ควรมีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากร จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติประจำใน
จังหวัดโดยตรง ทำการประสานงานจัดการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริม
วัฒนธรรม ส่งเสริมด้านงบประมาณให้แก่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอย่างพอเพียงกับความจำเป็นและควร
แสวงหาความร่วมมือ สนับสนุนจากหน่วยงานอื่นของรัฐ หน่วยงานเอกชนและประชาชนอย่างจริงจัง



ภาควิชา สार्वคตศึกษา
สาขาวิชา สार्वคตศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

PIMONPUN KLUDSUWAN : CULTURAL PROMOTION OF PROVINCIAL CULTURAL CENTRES SITUATED IN SECONDARY SCHOOLS IN THE CENTRAL REGION. THESIS
ADVISOR: ASST. PROF. TIPAWAN LACHAWANICH, Ph.D. 256 pp.
ISBN 974-578-920-8

The purpose of this research was to study the cultural organization of provincial cultural centres situated in secondary schools in the central region, problems and guidelines for cultural promotion in the region.

The findings showed that the cultural promotion activities mainly organized by the cultural centres were activities in cultural dissemination. The centres utilized personnel from both internal and external provincial cultural centers including all kinds of media to promote the cultural activities to government agencies, organizations and the citizen. Research in culture was the second order of the activities organized by the centres. Training and broadening knowledge of culture were organized the least because of budget and personnel insufficiency. The activities with the highest expenditure were cultural preservation and cultural dissemination respectively. Cultural promotion supporters were the Office of the National Culture Commission and the Provincial Cultural Subcommittee.

Regarding problems in cultural promotion of the centres, insufficiency of budget was the biggest problem of all: a lot of important cultural promotion activities could not be done. Insufficiency of personnel was the second order of importance. The teacher here usually had to teach and perform extra duties as the committee of the cultural centres. The buildings and location, materials as well as co-ordination were problems at the moderate level.

Guidelines for cultural promotion of the centres were as follows: should have officers or personnel from the Office of the National Culture Commission to co-ordinate all cultural promotion affairs, should provide the staff training to improve their knowledge and comprehension in cultural promotion, should allocate enough budget to the centres to cope with all necessary expenses, should seek for real co-operation and contribution from other government agencies, private sectors including the local people.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สารัตถศึกษา
สาขาวิชา สารัตถศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิววรรณ
เลขาวิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และ
ปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ และการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากคณาจารย์อีกหลายท่าน จึงทำ
ให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงลงได้ ผู้วิจัยรู้สึกสำนึกในพระคุณและความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึง
ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย
จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์คุณดวงเดือน นีศาลบุตร ดร.เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์
ว่าที่ร้อยตรีพิเชษฐ์ มากช่วย คุณดำรง ทองสม และอาจารย์สุมาลี สุวรรณแสง ที่ได้กรุณา
ตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเพื่อความเหมาะสมของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้
ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดและคณะกรรมการดำเนินงาน
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง ทั้ง 12 แห่ง ที่ได้ให้ความ
อนุเคราะห์ด้านเอกสารสิ่งพิมพ์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็น
อย่างดี และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้ให้
ความอนุเคราะห์ด้านเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ ไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ
ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจจนสำเร็จการศึกษาครั้งนี้

นิมลพรรณ กลัดสุวรรณ

เมษายน 2534



สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
วิธีดำเนินการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความหมายของวัฒนธรรม	14
สาเหตุของการสร้างวัฒนธรรม	16
ประเภทของวัฒนธรรม	17
เนื้อหาของวัฒนธรรม	18
ความสำคัญของวัฒนธรรม	19
ความเจริญงอกงามของวัฒนธรรม	21
การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม	22
การอนุรักษ์วัฒนธรรม	24
ความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรม	24

บทที่

หน้า

	หลักการอนุรักษ์วัฒนธรรม	25
	การศึกษากับการอนุรักษ์วัฒนธรรม	26
	ความเป็นมาของงานส่งเสริมวัฒนธรรมไทย	35
	ก่อนสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง	35
	หลังสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง	36
	การดำเนินงานวัฒนธรรมในปัจจุบัน	37
	นโยบายวัฒนธรรมของรัฐ	38
	แนวทางการดำเนินงานวัฒนธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ	39
	การดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ	44
	การดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรม	51
	ผลการดำเนินงานและปัญหาของศูนย์วัฒนธรรม	57
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
3	วิธีดำเนินการวิจัย	63
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
	การวิเคราะห์ข้อมูล	74
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	156
	สรุปผลการวิจัย	160
	อภิปรายผล	174
	ข้อเสนอแนะ	182

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	184
ภาคผนวก	188
ประวัติผู้วิจัย	256



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นหัวหน้าฝ่าย เลขานุการ คณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด และคณะกรรมการดำเนินงาน ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด	65
2	ข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือใช้ในการวิจัย	70
3	จำนวนแบบสอบถาม ชุดที่ 1-5 ที่ส่งไปและจำนวนที่ได้รับคืน	72
4	จำนวนแบบสอบถาม ชุดที่ 6 ที่ส่งไปและจำนวนที่ได้รับคืน	73
5	สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 1-5 จำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการ	79
6	สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 1-5 จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการและตำแหน่งในคณะกรรมการดำเนินงาน ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด	81
7	สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 1-5 จำแนกตามระยะเวลาการ ปฏิบัติงานวัฒนธรรม ระยะเวลาการปฏิบัติงานในศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับงานวัฒนธรรม	83
8	การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการศึกษาค้นคว้า วิจัยงาน วัฒนธรรม	85
9	การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม	87
10	การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม	89
11	การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ ด้านวัฒนธรรม	91
12	การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านความร่วมมือและสนับสนุนการ ดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอื่น หรือหน่วยงานอื่น	93
13	ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการศึกษาค้นคว้า วิจัยงานวัฒนธรรม	95

ตารางที่		หน้า
14	ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการอนุรักษ์ วัฒนธรรม	97
15	ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการเผยแพร่ วัฒนธรรม	99
16	ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ด้านวัฒนธรรม	101
17	ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอื่นหรือหน่วยงานอื่น	103
18	ผู้ให้การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง	106
19	สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 6 จำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการ	110
20	สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 6 จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการและตำแหน่งในคณะกรรมการดำเนินงาน ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด	112
21	สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 6 จำแนกตามระยะเวลาการ ปฏิบัติงานวัฒนธรรม ระยะเวลาการปฏิบัติงานในศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และการเข้าอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	114
22	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดฯ จำแนกตามนโยบายและแผนการดำเนินงาน	116
23	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดฯ จำแนกด้านวิธีการดำเนินงาน	118
24	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดฯ จำแนกด้านการประเมินผล และผลการดำเนินงาน	120

ตารางที่		หน้า
25	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดฯ จำแนกด้านความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมของ บุคคลฝ่ายต่าง ๆ	122
26	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดฯ จำแนกด้านประโยชน์ที่ได้รับ	124
27	ปัญหาในการส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการศึกษาค้นคว้า วิจัยงาน วัฒนธรรม	128
28	ปัญหาในการส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม	132
29	ปัญหาในการส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม	136
30	ปัญหาในการส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ด้าน วัฒนธรรม	140
31	ปัญหาในการส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านความร่วมมือและสนับสนุนการ ดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอื่น หรือหน่วยงานอื่น	144

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย